

לפרשת קדושים – תשע"ד

אהבת ה' ואהבת ישראל

יהושע ג'יי ניוסטדטר

"ואהבת לרעך כמוך - אני ה'"

"וטעם אני ה', כי אני אלוה אחד בראתי אתכם" - ראב"ע

ראב"ע מפרש את הסיימת של הפסוק, "אני ה'", כנותנת טעם למצווה. הסיבה שאנו מצווים לאהוב את עמיתנו כעצמנו היא שכולנו שווים, ברואים של אותו אלוה. לכן אין לאדם סיבה להחשיב את עצמו יותר מחברו, והיחס של אדם לעצמו, שמן הטבע הוא רגשי אהבה, הוא היחס הנכון גם לחבריו.

ר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק, בפירושו "משך חכמה", מפרש את הסיימת של הפסוק באופן שונה.

הוא מציע שני פירושים (את שניהם הוא מקדים במילה "יתכן") לפיהם כוונת הסיימת של הפסוק היא להשוות בין אהבת הרע לאהבת ה'.

לפי פירושו הראשון, אנו אמורים לאהוב את עם ישראל כמו שהצדיקים אוהבים את ה'. שהרי אהבת ה' שונה מכל האהבות שבעולם. באהבה חומרית, הלב נמשך אחרי החושים, ומה שהעין רואה הלב חומד. אבל אהבת ה' אינה כן, שהרי הקב"ה אינו גוף ואינו נתפס על ידי החושים. אהבת ה' היא אהבה שכלית טהורה. הסיימת של הציווי "ואהבת לרעך כמוך" מלמדת אותנו שכך צריכה להיות אהבת ישראל.

" וזה שאמר ואהבת לרעך כמוך, פירוש באיזה אופן, אני ד', כאשר אתה מצווה לאהוב את השי"ת, אף שאינו נראה לך, כך תאהב ותוקיר נפש ישראלי הרחוק ממך, אשר לא ראיתו מעולם".

פרושו השני של ה"משך חכמה" היא שהסיימת "אני ה'" מלמדת שאנו אמורים לאהוב את עם ישראל באותו אופן שבו הקב"ה אוהב אותנו. בדרך כלל, אהבת הזולת כרוכה בצפייה לקבלת תמורה כלשהי – אם לא תמורה ספציפית, לפחות לקבלת יחס הדדי. אבל אהבה כזאת אינה אהבה צרופה. מי שאוהב את הזולת "עבור אותו דבר שיכבדוך בני האדם או יהללוך, או ישיבו לך גמול ותשלום, כי אז אין האהבה מתייחסת אל הנאהב רק אל האוהב, וזה אהבת עצמו...". גם אהבתי כלפי הקב"ה, במדרגה פחותה ולא לשמה, יכולה להיות מבוססת על הצפייה לקבלת תמורה.

שונה היא אהבת הקב"ה לישראל, שהקב"ה הוא שיא השלימות ואינו צריך דבר. "שזה האהבה [אהבת הקב"ה לישראל] בעצם לא דבוקה לאיזה סיבה חוזרת לאוהב... והשי"ת אינו מקבל שום תועליות משום נברא. כן תאהב לרעך... ואשרי מי שיזכה לזה". הצד השווה בשני הפירושים, שהיחס שלנו להקב"ה – אהבתו אליו, וכן אהבתו אלינו – מובנת לנו באופן טבעי, והוא יכול לשמש לנו כמשל ודוגמה לדבר שאינו מובן מאליו אלא צריך לימוד – אהבת ישראל. כלומר, האינסטינקט הדתי שלנו מפותח יותר מהאינסטינקט המוסרי. יוצא, שעיקר העבודה הדתית שלנו צריכה להיות ללמד את עצמנו לקחת את האהבה הצרופה, שצומחת באופן טבעי ביחס שלנו להקב"ה, וליישם אותה במערכות היחסים בין אדם לחברו.

"ואשרי מי שיזכה לזה"